

Голас Рафзімы

№ 37 [1197]

ВЕРАСЕНЬ 1971 г.

ВЫДАНИЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАНИЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Далучэнне да прыгажосці і мудрасці

Восень запаліла чырвоныя вогнішчы ў лясках, шчодрым пэндзлем прайшла па гарадскіх парках і скверах. Прышла тая пара года, якая дорыць натхненне мастакам і паэтам. Восень — гэта і пачатак новага тэатральнага сезона. Традыцыйнай «Паўлінкай» адкрылі яго купалаўцы. Узняліся ці ў бліжэйшыя дні ўзнімуцца засланы ўсіх 59-ці тэатраў Беларусі. Так, мы не

памыліліся, у рэспубліцы працуюць амаль шэсцьдзесят тэатраў — 14 прафесіянальных і 45 народных. Ганаровае званне — народны — прысвойваецца лепшым драматычным аматарскім калектывам, якія дасягнулі высокага мастацкага ўзроўню. Аб народных тэатрах рэспублікі расказвае старшы інспектар Міністэрства культуры БССР Савелій СЯМЕНАУ.

Драматычнае мастацтва ў гісторыі культуры чалавецтва займае адно з самых пачэсных месцаў. З часоў Сафокла і Эўрыпіда муза тэатра Мельпамена ніколі не адчувала недахопу ў адданых і верных прыхільніках. З'явілася кіно, успыхнулі блакітныя агенчыкі тэлеэкранаў, а тэатральныя залы па-ранейшаму запаўняюць тысячы людзей, якія імкнуцца далучыцца да свету прыгажосці і мудрасці. Гэта далучэнне самае поўнае, калі ёсць магчымасць асабіста прыняць удзел у спектаклі. Але любоў да тэатра часам бывае не адзінай, яна існуе побач з галоўнай справай жыцця, і тады чалавек звяртаецца да аматарскай сцэны.

Не так даўно мяне ўразіла адна лічба: я даведаўся, што на прамысловых прадпрыемствах Францыі ўсяго тры аматарскія драматычныя гурткі. А ў нас, толькі ў Беларусі, сёння працуюць больш за тры з паловай тысячы самадзейных драматычных калектываў. Створа-

ныя на заводах, фабрыках, у калгасах, саўгасах, пры навучальных установах, клубах, дамах і палацах культуры, яны маюць неабходную матэрыяльную базу, касцюмы, рэжызіт.

Калі самадзейны калектыв пераходзіць у ранг народнага тэатра, ён атрымлівае магчымасць запрасіць на пасаду рэжысёра кваліфікаванага спецыяліста, якому выплачваецца зарплата за кошт сродкаў дзяржаўнага бюджэту. Напрыклад, рэжысёрам народнага тэатра Мазырскага дома культуры з'яўляецца выпускнік Ленінградскага інстытута культуры Міхаіл Колас. Лепшыя работы гэтага калектыву вызначаюцца глыбінёй і яркасцю. Спектакль «Раскіданае гняздо» па п'есе Я. Купалы на Усесаюзным фестывалі ў гонар 50-годдзя Савецкай улады быў удастоены Вялікага залатога медалю. У мінулым годзе мазыране падрыхтавалі «Людзі на балоце» І. Мележа. Гэты спектакль убачылі 10 тысяч чалавек — жыха-

ры горада і вёсак Мазырскага раёна.

Бурнымі воплескамі сустрэлі глядачы Крамлёўскага тэатра выступленне Барысаўскага народнага тэатра. Самадзейныя артысты паказалі масквічам спектакль па раманах І. Шамякіна «Глыбокая плынь». Цяпер у рэпертуары тэатра такія складаныя спектаклі, як «Бацькаўшчына» К. Чорнага, «Улада цемры» Л. Талстога, «Праз дваццаць год» М. Святлова.

Народныя тэатры ставяць творы сусветнай драматургіі, п'есы савецкіх аўтараў, але найбольшым поспехам карыстаюцца беларускія спектаклі. Славуэта «Паўлінка» Я. Купалы ішла ў Слоніміскім народным тэатры 86 разоў. Яна і сёння не сыходзіць са сцэны.

Нядаўна Слоніміскі тэатр адзначыў свой 25-гадовы юбілей. За гэты час пастаўлена больш за пяцьдзесят спектакляў па п'есах Я. Купалы, А. Макаёнка, А. Астроўскага, М. Горкага, Б. Лаўранёва, В. Катаева, А. Саф-

ронава і іншых аўтараў. У сярэднім дзве прэмеры за год пры ўмове, што самадзейныя артысты аддаюць тэатру толькі вольны час, як гэта робяць настаўнікі К. Палішчук, Ф. Ракевіч, Л. Літвіненка і А. Клімовіч, рабочыя К. Ярашчук і А. Цярэнін, шафёр В. Піменаў, адміністратар кінатэатра Ул. Шчарбакоў, ветэрынарны ўрач А. Малік.

Для некаторых акцёраў-аматараў народны тэатр стаў пачаткам шляху ў вялікае мастацтва. Рэгіна Дамброўская зараз выступае на сцэне тэатра імя Янкі Купалы, Рыгор Белацаркоўскі — артыст Брэсцкага абласнога тэатра, Таццяна Мархель — Віцебскага, Вячаслаў Осіпаў — Пермскага. Усе яны — выхаванцы народнага тэатра палаца культуры Мінскага трактарнага завода. Яшчэ чацвёра сёлета паступілі ў Мінскі тэатральна-мастацкі інстытут. У прафесіянальных калектывах працуюць дзесяць акцёраў Полацкага народнага тэатра.

Мінск і Рэчыца, Полацк і Багушэўск, Жлобін і Пінск, Целяханы і Брагін, Рагачоў і Браслаў, Ашмяны і Цімкавічы — такая геаграфія народных тэатраў. Самадзейныя артысты выступаюць не толькі на сцэне свайго палаца ці дома культуры, яны выезджаюць са спектаклямі ў самыя аддаленыя вёскі.

Што прымушае іх вечарамі, тры-чатыры разы на тыдзень, прыходзіць на рэпетыцыю або ехаць за многія кіламетры ў сельскі клуб? Любоў да тэатра? Так. І яшчэ — унутраная патрэба несці людзям радасць, дарыць ім часцінку свайго таленту, свайго сэрца.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Выканаўца галоўнай ролі савецкай разведчыцы ў драме П. Салюка «Запомніце іх імёны» — настаўніца Л. ЛІТВІНЕНКА. 2. Сцэна са спектакля «ЧП на хутары Дубкі» [інсцэніроўка М. Варвашвіча аповесці М. Віннікава]. Абодва спектаклі пастаўлены Слоніміскім народным тэатрам.

Каля двухсот гектараў ільну было пасеяна сёлета ў калгасе імя Ільіча Верхнядзвінскага раёна. Наш здымак зроблены ў час уборкі ільну.

Фота А. ЦЕРЛЮКЕВІЧА.

СКАРБЫ СА ДНА БАЛОТ

Балоты Беларусі багаты торфам. Узніклі тарфяныя адкладанні параўнаўча нядаўна. Яшчэ 15—20 тысяч гадоў назад на поўначы Беларусі існавала магутнае пакрыва мацерыковага лёду. Затым пачалося паступовае таянне ледніка, і чым далей адыходзіў ён на поўнач, тым становілася цяплей. З'явілася драўнінная расліннасць. Менавіта з гэтым перыядам звязаны пачатак фарміравання сучасных тарфянікаў.

Найбольш спрыяльныя ўмовы для развіцця расліннасці і ўзнікнення балот склаліся каля сямі з паловай тысяч год назад, калі ўсталяваўся больш цёплы і вільготны, чым цяпер, клімат. У Беларусі з'явіліся багатыя па складу змешаныя лясы. Паўвысіўся ўзровень грунтовых вод. Паўсямесна ўзмацнілася забалочванне. У далейшым клімат неаднаразова мяняўся і паступова набываў рысы сучаснага. Але на ўсім гэтым этапе заўсёды былі ўмовы для захавання і развіцця балот.

Важнейшым з балотных багатаў з'яўляецца торф. Ён утвараецца з рэштак раслін, якія не поўнаццю распадаюцца пры недастатковым доступе паветра і залішняй вільготнасці. У рэспубліцы каля сямі тысяч месцанараджэнняў торфу з запасамі ў дзесяткі мільярдаў кубаметраў. Штогадовая здабыча складае каля 18 мільёнаў тон. Асноўная маса яго выкарыстоўваецца як паліва. Торф таксама з'яўляецца каштоўнай сыравінай для хімічнай прамысловасці. Пры розных перапрацоўках з яго можна атрымаць кокс, газ, дзёгаць, вадкае паліва, аміяк, воцатную кіслату, воск, парафін, фенол, спірт, друкарскую фарбу і г. д. Акрамя таго, торф выкарыстоўваецца ў некалькіх тэхналагічных працэсах. Напрыклад, пры аднаўленні шкляной шыхты і выплаўцы карбіду кальцыю. З торфу вырабляюцца будаўнічыя цэпаізаляцыйныя матэрыялы, папера і кардон. Шырока выкарыстоўваецца торф у сельскай гаспадарцы.

Яшчэ адна галіна выкарыстання торфу звязана з медыцынай. Нагрэтая да 40—60 градусаў, моцна мінералізаваная тарфяная маса дзейнічае як лекавая гразь.

Калі мы гаворым аб каштоўнасці нашых балот, нель-

га абмяжоўвацца толькі торфам. У групу балотных утварэнняў уваходзяць сапрапелі, прэснаводная вапна, балотныя жалезныя руды і вівіаніт.

Сапрапелі — гэта арганічны глей, што ўзнікае на дне былых азёраў, якія зараслі і ператварыліся ў балотныя масівы. Яны складаюцца з вельмі дробных мінеральных часцінак і рэшткаў адмершых арганізмаў (планктону). Сапрапелі выкарыстоўваюцца ў сельскай гаспадарцы як угнаенне і для мінеральна-вітаміннай падкормкі жывёлы, а ў медыцыне і ветэрынарыі — як лекавыя гразі.

Прэснаводныя вапнавыя адкладанні балотнага тыпу ўяўляюць дробна рассяяную ў торфе вапну. Іншы раз вапнавы матэрыял утварае ў тарфяніках тонкія, у некалькі сантыметраў праслойкі.

Балотныя жалезныя руды ў Беларусі сустракаюцца часта, галоўным чынам на поўдні рэспублікі. Шырокае распаўсюджанне гэтага віду карысных выкапняў абумовіла з'яўленне многіх геаграфічных назваў. Больш за сотню назваў вадатокаў і населеных пунктаў у нашай рэспубліцы звязана са словам «руда». Агульныя запасы балотных руд ацэньваюцца амаль у мільён тон.

Яшчэ ў мінулым стагоддзі на іх базе ў Беларусі працавала некалькі дробных чыгуначных заводаў, але якасць атрымліваемага металу была нізкай. І ў сучасны момант балотныя руды не могуць разглядацца як рэзерв металургічнай сыравіны, але затое яны з'яўляюцца добрым матэрыялам для вытворчасці фарбавальнікаў і абразваў.

Вівіаніт — адно з найбольш цкавых прыродных утварэнняў, якія сустракаюцца ў тарфяніках. Па хімічнаму саставу гэта — водны фасфат закёсу жалеза, які мае малочна-белы колер, але на паветры на вачах мяняе фарбу да інтэнсіўна сінняй. У Беларусі ўлічана каля 250 месцанараджэнняў гэтага каштоўнага ўгнаення. Чысты вівіаніт выкарыстоўваецца для вырабу фарбаў і пры працэсуванні насення.

Такім чынам, слова «балота» павінна сімвалізаваць не беднасць, а багацце краі.

А. МАТВЕЕВ,
кандыдат геолога-мінералагічных навук.

С этого номера под заголовком «Научно-техническая революция и социальный прогресс» мы начинаем публикацию пяти статей Евгения АМБАРЦУМОВА — кандидата исторических наук, ведущего специалиста Института конкретных социальных исследований АН СССР.

Авторские размышления касаются многих аспектов крупной проблемы современности,

вызывающей самый острый и оживленный обмен мнениями в мировой прессе. Евгений Амбарцумов дает политэкономический анализ темы, полемизирует с зарубежными авторами, разбирает принципиальные различия в развитии научно-технической революции в условиях социалистического и буржуазного общества.

МНОГООБРАЗИЕ И ЕДИНСТВО

История еще не знала столь быстро и в таких огромных масштабах развития производительных сил, которое стало возможно благодаря современной научно-технической революции. Было бы, однако, неправильно абсолютизировать ее значение и изображать дело так, будто в условиях научно-технического переворота социальная революция — «устарелое понятие», как это утверждают буржуазные идеологи и современные ревизионисты. Буржуазная апологетика научно-технической революции осуществляется с совершенно определенной целью: чтобы принизить значение социальной борьбы. Небезызвестный антикоммунист Збигнев Бжезинский утверждает, что Великая французская революция 1789 года по сравнению с современной научно-технической, или, как ее именует Бжезинский, «техно-электронной» революцией оказываются «всею лишь царяпинами на поверхности человеческого существования». Но, что бы ни говорил г-н Бжезинский, какие бы термины ни употреблял, история остается историей. Революция 1789 года и в еще большей степени революция 1917 года явились гигантскими всеобщими ускорителями человеческого развития.

Вольно или неволью значение социальной революции дискредитируется еще и тогда, когда само слово «революция», которое раньше было настоящим пугалом для буржуазии, теперь употребляется ею с необыкновенной легкостью. Говорят о революциях в самых различных областях, начиная от моды и кончая сексом. Но все эти действительно реальные метаморфозы несоизмеримы по своему значению как с социальными революциями, так и с научно-технической революцией, отзвуками которой они, впрочем, являются.

Довольно часто современную научно-техническую революцию называют также второй промышленной революцией. Первая, как известно, растянулась на несколько десятилетий и захватила не только XVIII, но и XIX век. В результате ее Англия стала «мастерской мира», и оттуда уже стала распространяться на другие страны крупная машинная индустрия. Но было бы неправильно ограничивать понятие «второй промышленной революции» происходящими сейчас изменениями в сферах производства, в экономике, в образе жизни. Современные метаморфозы потому и объединяются термином «научно-техническая революция», что впервые в истории человечества наука стала их непосредственным источником. Первая промышленная революция и началась, и прошла в системе производительных сил на том этапе, когда наука была оторвана от производства.

Нынешний сдвиг начался с великих открытий XX века, когда наука в тесном контакте с производством стала, как предвидел еще Карл Маркс, непосредственной производительной силой. Одним из таких открытий следует считать расщепление ядра атома

и создание Энрико Ферми атомного реактора. Это произошло в 1942 году, и очень немногие могли тогда предвидеть последствия подобного открытия. Среди них был выдающийся русский ученый и мыслитель В. Вернадский, который на склоне жизни заметил, что это событие предвещает подлинный переворот. И действительно, три года спустя произошел экспериментальный ядерный взрыв в пустыне Нью-Мексико, а вслед за этим американцы сбросили атомные бомбы на мирное население Хиросимы и Нагасаки. Прошло еще несколько лет, и Советский Союз показал иной пример использования атомной энергии не в целях разрушения, а созидания: он ввел в строй первую в мире атомную электрическую станцию.

Таким образом, началом научно-технической революции можно считать середину 40-х годов нашего века. В отличие от революций социальных, носящих более концентрированный характер и охватывающих сравнительно небольшие отрезки времени, революции в производстве растягиваются на долгие десятилетия, как это было с первой промышленной революцией и как это, хотя и в меньшей степени, происходит сейчас.

Марксизм учит, что производство расчленяется на три основных вещественных элемента — источники энергии, предметы (объекты) труда, средства и орудия труда. Научно-техническая революция совершает переворот во всех этих трех элементах. Начало ей положило открытие нового источника энергии, в данном случае атомной.

Директивы XXIV съезда КПСС по пятилетнему плану развития народного хозяйства СССР на 1971—1975 годы — документ, который в полном смысле слова можно назвать символом эпохи научно-технической революции, — предусматривают, что в годы девятой советской пятилетки начнется широкое промышленное применение атомной энергии, которая была до сих пор слишком дорогой. А впереди приурочение энергии ядерного синтеза, проведение управляемых термоядерных реакций — источник еще более грандиозный.

Второй элемент научно-технической революции — это новые материалы. Наша эпоха характеризуется применением искусственных материалов с заданными свойствами, а также полупроводников. В Директивах по новой пятилетке перед советским народом ставится задача — «создавать и внедрять принципиально новые орудия труда, материалы и технологические процессы, превосходящие по своим технико-экономическим показателям лучшие отечественные и мировые достижения...»

Третий элемент научно-технической революции означает прежде всего изменение характера рабочих машин, превращение их в саморегулирующиеся системы, т. е. автоматизацию производства. Механизация — давно уже начавшийся этап технического прогресса, когда человек передавал рабочему

механизму лишь функцию непосредственного воздействия на предмет труда, оставляя за собой возможность постоянного регулирования и контроля производственного процесса. Вершина механизации — конвейер. При автоматизации же управление процессом производства также переносится машиной, тогда как за человеком сохраняются лишь функции наладки и общего наблюдения. Но это «лишь» обозначает огромные новые возможности, которые открываются перед творческими силами человека.

Что же определяет современную стадию технического прогресса — механизация или автоматизация? На этот вопрос односложно ответить невозможно, ибо чаще всего тот и другой принципы переплетаются. Для наиболее современных производств и отраслей промышленности, таких, например, как нефтехимия, автоматизация более характерна. Но она определяет, скорее, завтрашний день промышленности, тогда как механизация — это вчерашний и сегодняшний дни. Известный советский ученый академик А. Берг был совершенно прав, когда писал, что «век автоматизации сейчас только начинается».

Но в любом случае главной производительной силой является человек. Поэтому ясно, что научно-техническая революция в силу хотя бы своего всеобъемлющего характера не может не воздействовать на его место в процессе производства и, следовательно, на его роль в обществе. Академик В. Трапезников удачно заметил однажды, что автоматизация как форма научно-технической революции, оказываясь наивысшей ступенью техники, в то же время впервые в истории создает для человека возможность «обратить внимание на самого себя».

Хотя современному капитализму не чуждо использование творческих человеческих потенций, глубоко прогрессивная сущность научно-технической революции по-настоящему гармонирует лишь с принципами социализма и коммунизма — строя, при котором имеется адекватная ей экономическая и социальная база, а свободное развитие каждого является условием свободного развития всех. Не случайно В. И. Ленин указывал, что коммунистическое общество можно построить, только опираясь на высшие достижения науки и техники. Между тем капитализм, хотя и усваивает научно-технические новшества и даже стимулирует их, находится в антагонистическом отношении с сущностью научно-технической революции. Своей милитаристской практикой, военно-промышленным комплексом, которому принадлежит власть в самой развитой буржуазной стране США, капитализм демонстрирует свой антигуманистический характер, тогда как научно-техническая революция основывается на раскрытии всех возможностей «фактора человека».

Выступая на XXIV съезде КПСС с Отчетным докладом ЦК, Л. Брежнев указал, что перед советским народом стоит «задача исторической важности: органически соединить достижения научно-технической революции с преимуществами социалистической системы хозяйства...» Выполнение этой задачи исключительно важно прежде всего потому, что оно обеспечит создание технико-экономической основы построения коммунизма.

«ПАНАЗІРАЙ ЖА ІХ ВЫЗВАЛЕННЕ...»

ПЛАТОН ГАВАРЫЎ,

растлумачваючы сутнасць сваёй ідэалістычнай філасофіі, што «людзі знаходзяцца нібы ў падземным жылі, накітал пачоры, дзе ва ўсю ле даўжыню цягнецца шырокі прасвет. З маленства ў іх там на нагах і на шыі ланцугі, так што людзям нельга рушыцца з месца, і бачаць яны толькі тое, што ў іх проста перад вачыма, бо павярнуць галаву яны не могуць з-за гэтых ланцугоў. Людзі павярнуты спіной да святла, якое ідзе ад агню, што гарыць далёка ў вышыні, а паміж агнём і вязнямі праходзіць верхняя дарога...» І вось па гэтай дарозе, разважаў далей філосаф, людзі нясуць розныя рэчы, статуі, вобразы жывых істот, а ідучы, размаўляюць. Вязні ж у пачоры, прывязаны ланцугамі, нічога не бачаць, акрамя ценяў. Далей у дыялогу чытаем:

«Калі б у іх цяжкі аддавалася рэкам усё, што б ні вымавіў любі з тых, хто праходзіць міма, ты думаеш, яны прыпісалі бы гэтыя гукі чаму-небудзь іншаму, а не ценю, які праходзіць?»

— Клянуся Зейсам, я гэтага не думаю.

— Такія вязні цалкам і поўнасьцю прымаюць б за ісціну цені прадметаў, што праносяцца міма.

— Гэта зусім непазбежна.

— Паназірай жа іх вызвалілі ад ланцугоў бязглуздасці і вызвалілі ад яе...»

Успамінаючы гэты дыялог, я назіраю.

ЦЕНІ

— Гэта ўсё, што існуе і робіцца ў нашай Савецкай краіне, ва ўяўленні тых амерыканцаў, якіх з маленства прывязаны ланцугамі антыкамуністычнай прапаганды да сцяны, названай «амерыканскім спосабам жыцця». Ім вельмі цяжка рушыцца з месца або нават павярнуць галаву. Наша шматграннае, бурнае, радаснае жыццё зьяе колерамі і адценнямі, яно няспынна рухаецца наперад па дарозе прагрэсу. Вязні ж хлуслівай прапаганды нічога не бачаць, акрамя шэрых, чорных ценяў. Праўда, яны часам вырываюцца з «ланцугоў», некаторыя нават выходзяць з «пачоры» і маюць магчымасць глянуць на рэальныя рэчы. І тады вельмі цікава назіраць іх «вызваленне».

Мы едем у Хатынь. Гутарым. Пытаюся ва Уладзіміра Сівіча:

— Мною прыкметана, што землякі з Амерыкі, калі прыязджаюць у Мінск, ніколі не купляюць беларускіх газет. Чаму? Газеты пашырылі б круггляд, далі б яшчэ больш ведаў аб жыцці рэспублікі. А іх у рукі не бяруць. Што за прычына?

— Тут вась якая штука, — адказвае з усмешкай ён. — У амерыканскіх газетах хлусні многа, а праўды мала. Пішуць, напрыклад: купляйце новы прэпарат, ад якога на лысіне вырасце густая чупрына. Аднак яшчэ ніхто з лысых не стаў кучаравым. Абяцаюць: будзе стрыманы рост цен, павысяцца заробкі, паменшыцца колькасць беспрацоўных. У жыцці атрымліваецца наадварот. Трубяць штодзённа: сёння забіта тысяча в'етнамскіх камуністаў і пяць амерыканцаў. На самай жа справе маленькі В'етнам перамагае вялікую Амерыку. Ну дык ці можна верыць такой прэсе? Мы не верым. Пра вашу краіну пішуць толькі дрэннае, толькі чорнай фарбай вас малююць. Дзе ж тут праўда? Праўды няма. Таму ў псіхалогіі амерыканца выпрацавалася закаранелае недавер'е да любой прэсы. Нам лепш пабачыць, чым прачытаць.

Нататкі нашага карэспандэнта аб знаходжанні ў Мінску суайчыннікаў са Злучаных Штатаў Амерыкі (група «Русского голоса», кіраўнік Алена Зорына).

Мне ўспамінаюцца словы яшчэ аднаго амерыканца, Аляксандра Шапіры: «Пісаць аб вашай краіне добра лічыцца бліжэйшым тонам. Так можна нават згубіць работу. А пісаць у змрочных фарбах — выгадна, на гэтым можна нядрэнны бізнес зрабіць...» Сусед тым часам глядзіць у акно аўтобуса, назірае

РЭАЛЬНАЕ ЖЫЦЦЁ

нашай Беларусі. Ён мне ўжо раскажаў пра «ланцугі», якімі быў моцна абкружаны, а цяпер дае магчымасць паназіраць, як літаральна на хаду «вылечваецца» ад бязглуздасці.

Аўтобус абганяе грузавікі. У грузавіках на ўборку бульбы едуць студэнты і калгаснікі. Сядзяць цесна ў кузавах з кошыкамі, сумкамі. Зямляк махае ім рукой, яны таксама махаюць і смяюцца. У гэты момант я думаю: «Харошыя дзяўчаты! Сфатаграфавалі бы іх, ненафарбаваных, вась у гэтых хустках, з гэтымі цудоўнымі базубымі ўсмешкамі — і на першую вокладку самага шыкарнага часопіса. Гарантую — фатографу была б першая прэмія». Уладзімір Сівіч таксама думае, гледзячы на студэнтку у кузаве, толькі ўголас і зусім інакш, чым я:

— Во: «рабы камунізма». «Гольцы і галодныя». Рабы ніколі так не ўсміхаюцца, галодныя ніколі так не выглядаюць. У нашай прэсе, братка, многа шальмоўства... Пад'язджаем да вёскі...

— А вась «савецкая турма». Харошыя дамы ў «турме»... І сады багатыя, і кветкі. І жанчыны вунь на лаўцы прыгожа апранутыя... Абганяем яшчэ адну машыну... — Зноў «прыгнечаныя камуністамі» едуць. Вясельныя яны ў вас і прыгожыя. Родныя мае беларусы...

Куды ні кінь — цень, якую антыкамуністы і саветолагі наводзяць на ясны дзень, расшуча адрозніваецца ад рэальнасці. Уззяць хоць бы і тое

ПАРАЎНАННЕ,

якое зрабіла на мінскай трыкатажнай фабрыцы «Прагрэс» Мэры Фрыдман.

Фабрыка гэта сапраўды адлюстравала прагрэс сацыялістычнай вытворчасці і многіх бакоў нашага жыцця. Мне ў цэхах адразу кідаецца ў вочы бліскучая, як у палацы, паркетная падлога, абсалютная, можна сказаць, чысціня, незлічоная колькасць кветак, каля станкоў — акварыумы з маленькімі спрытнымі рыбкамі, мяккія крэслы, у якія, прытаміўшыся, можна прысесці... Мэры Фрыдман таксама аглядае цэхі, толькі яна вельмі здзіўляецца, бо ніколі не спадзявалася ўбачыць гэткую культуру і чысціню:

— Нам гаварылі, што савецкія рабочыя працуюць, як на катарзе. А тут так прыгожа і цудоўна. І работніцы выглядаюць вясёлымі і не стомленымі.

— А як на вашай фабрыцы, місіс Фрыдман?

— О, зусім не так! Там, дзе я працую, — брудна і цесна. І пацукі бегаюць. Ваша фабрыка і наша фабрыка — гэта як неба і зямля.

Мэры цікавіцца працягласцю рабочага дня, водпускімі, заробкамі... Ёй на ўсе пытанні адказваюць. Турысты чуюць, што трыкатажніцы добра зарабляюць, маюць танныя кватэры, карыстаюцца дзіцячымі садамі, леацца бясплатна і — о, дзіва! — сістэматычна праходзяць аба-

вязковыя медыцынскія агляды.

— О, у вас зусім інакш! Ваш прафсаюз клопацца аб работніках, а наш прафсаюзны бос дагаджае гаспадару. Вашы работніцы маюць добры настрой — я гэта бачу, а мы ў канцы дня выходзім з цэха страшна змучанымі...

Аляксандр Кузьменка перабівае яе:

— Скажыце, а ў вас дактары не прыдумваюць чалавеку хваробу?

— Навошта? — здзіўляецца дырэктар фабрыкі.

Мэры ФРЫДМАН: «...усё не так, усё, як неба і зямля».

— Каб грошай з яго больш садраць.

— Вы, мусіць, не пачулі, — адказвае, смеючыся, дырэктар, — што ў нас бясплатна лячэнне, таму доктару няма сэнсу так рабіць.

— Можна мне яшчэ сказаць? — не змаўкае Мэры.

— Калі ласка.

— Даруйце мне, але я адлучылася ад групы і заглянула ў гардэроб. Там вісіць такая прыгожая вопратка вашых работніц, быццам у прыёмным пакоі якога-небудзь амерыканскага боса... Усё гэта, што бачыла, я раскажу на сваёй фабрыцы, калі вярнуся ў Амерыку. Але мне не павераць. Скажыце: табе, Мэры, камуністы зрабілі прамыванне мазгоў. Аднак я ім адкажу: усё не так, усё, як

неба і зямля... Дзякую вам...

Варта адзначыць, што Мэры Фрыдман, як і большасць турыстаў гэтай групы, — яўрэйка. І яшчэ трэба дадаць, што знікае вельмі шмат чорных ценяў, калі сустракаюцца

САВЕЦКІЯ І АМЕРЫКАНСКІЯ ЯЎРЭІ.

Прычым гаворка пойдзе нават не аб ценях, а пра сцэльную чарнату, створаную сіяністамі з хлусні, паклёпу і падману, якая ў Злучаных Штатах шчыльна ахутвае сапраўднае становішча яўрэяў у СССР.

Сіяністы штодзённа звягаюць: у СССР яўрэі бяспраўныя, няшчасныя, іх праследуюць, крыўдзяць, ім не даюць жыцця, у выніку чаго яны, маўляў, б'юцца, як рыба аб лёд, дабіваючыся дазволу выехаць у Ізраіль. Сказанае — толькі маленькая кропля з акіяна бруднай сіяніскай хлусні пра нашу краіну.

Якаў Айзенштадт, які прыехаў пагасціць у Савецкую краіну са сваёй сястрой Вольгай Фрэдэр, мае зусім іншую думку наконт той звягі і сапраўднага жыцця савецкіх яўрэяў:

— Усё гэта брахня. Усё няпраўда. Паслухайце мяне. Да нас з Вольгай у Мінск прыязджала радня — 25 дарослых і 15 дзяцей з шасці саюзных рэспублік. З Мінска, Бабруйска, Ташкента, Ангрэна, Бійска... Вы бачылі іх?

— Усіх не бачыў. Толькі некаторых. Столькі народу...

— Правільна: многа. Радня вялікая. Першае: мы ім прывезлі многа падарункаў, многа кашуль — кашулі вязём назад, бо радня наша, як мы спадзяваліся, зусім не голая. Другое: усе жывуць выдатна, і ніхто на свой лёс не скардзіцца. Сярод іх урачы, інжынер, шахцёр, пракурор — усіх не помню, бо... як вы казалі?

— Столькі народу...

— Правільна. 25 і 15 — сорок. Вельмі многа. Значыць, па-трэцяе, ніхто з іх не скардзіўся на дыскрымінацыю і бяспраўе. Гаварылі толькі, што наш амерыканскі рабін Кахане — фашыст і дурань.

— А ў Ізраіль з іх ніхто перасяліцца не жадае? — пытаюся я.

— Люблю людзей, што ўмеюць жартávaць. У Ізраіль

Якаў АЙЗЕНШТАДТ: «...ніхто не скардзіўся на дыскрымінацыю і бяспраўе!»

з Ташкента? З Мінска і Бабруйска? Сярод яўрэяў яшчэ не нараджаўся такі чалавек, які мяняў бы золата на медзякі.

У сваю чаргу я пытаўся ў Айзенштадта, Фрэдэр і іншых яўрэяў з Амерыкі:

— Скажыце, на якой мове вы размаўляеце дома — на англійскай ці ідыш?

— На англійскай.

— Вучыцеся ў спецыяльных яўрэйскіх ці ў амерыканскіх школах?

— У амерыканскіх.

— І вы сабраліся перасяліцца ў Ізраіль?

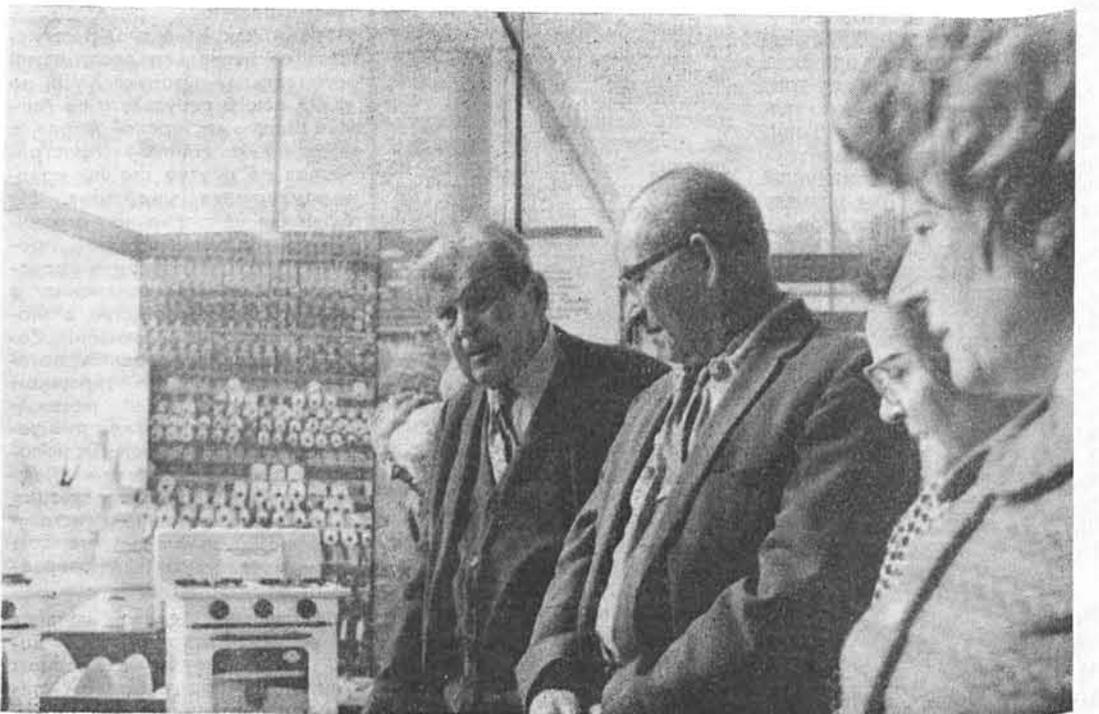
— Нават і не думаем.

— Чаму ж тады сіяністы не дабіваюцца перасялення амерыканскіх яўрэяў у Ізраіль, чаму не выступаюць супраць асіміляцыі ў ЗША?

— Таму што ў іх на языку адно, а ў галаве — зусім іншае, — гаварылі мне ў адказ. — Яны хочуць, каб у вас быў антысемітызм, якога няма, і каб яўрэі сталі ворагамі Савецкай улады, якімі яны ніколі не стануць.

Цені, цені... Колькі вас знікла, колькі знікне яшчэ? Колькі парвецца ланцугоў, якія доўга не давалі нашым амерыканскім землякам павярнуць галаву да святла і ўбачыць праўду савецкага жыцця? Многа. Тым больш, чым болей будзе прыязджаць да нас суайчыннікаў і іх дзяцей, унукаў, проста амерыканскіх грамадзян. Прыязджаць для таго, каб пазнаць праўду і раскажаць аб ёй тым, хто «знаходзіцца нібы ў падземным жылі, накітал пачоры... і бачыць толькі тое, што проста перад вачыма». Расказаць праўду тым, хто яшчэ не можа ўбачыць і зразумець новы сацыялістычны свет.

Уладзімір БЯГУН.

«Праўда, яны часам вырываюцца з «ланцугоў»... і маюць магчымасць глянуць на рэальныя рэчы».

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

ВЁСКА З БУДЗЁННАЙ НАЗВАЙ

Першыя вершы і апавяданні, надрукаваныя на старонках газет і часопісаў, першыя кніжкі заўсёды цікавыя, абнадзейваюць. Але па іх, па першых, цяжка рабіць канчатковы вывад: у літаратуру прыйшоў новы таленавіты аўтар. І ўсё ж творчасць Анатоля Кудраўца дае падставы меркаваць менавіта так.

А. Кудравец нарадзіўся ў 1936 годзе ў вёсцы Аколліца Клічаўскага раёна. Скончыў Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт, працаваў на радыё, быў рэдактарам выдавецтва «Беларусь», зараз адказны сакратар часопіса «Маладосць». У 1968 годзе выйшаў невялікі зборнік маладога празаіка «На зялёнай дарозе». Адзінокая Іваніха, якая выняла з пятлі мёртвую дачку, згвалтаваную немцамі, вясковыя кабаты Марута і Зіна, сельскі настаўнік Андрэй, стары Гаўрыла, які так і не паехаў да сына ў горад, бо не можа расстасца з домам, садам, з вёскаю, — героі гэтых апавяданняў, што раскажваюць пра людзей сяла.

Тэма вёскі асноўная і ў апавесці Анатоля Кудраўца «Зноў у Будневе», змешчанай у міну-

лым годзе ў часопісе «Полымя».

Усе падзеі твора разгортваюцца, як у класічнай п'есе, на працягу аднаго дня. Вечар папярэдняга дня і раніца наступнага — нібы пралог і эпілог. Прыгоды не чакаюць Івана Купца на шляху ад станцыі да роднага Буднева, нічога незвычайнага не адбываецца і ў вёсцы, куды інжынер з Мінска прыязджае, каб правесці старую маці. І ўсё ж апавесць чытаецца з неаслабнай увагай і нейкім чаканнем адкрыцця. Перагорнута апошняя старонка. Нічога незвычайнага не адбылося, але чаканне спраўдзілася: чытач адкрыў для сябе добры свет людзей, што жывуць у невялікай вёсцы з будзённай назвай Буднеў.

...Іван прыехаў на станцыю, калі ўжо сцягнула. Ён «любіў гэтую некароткую — што ні кажа, а ўсё ж дзесяць кіламетраў — дарогу дамоў. Любіў за тое, што яна мела над ім нейкую магічную ўладу, якой ён падпарадкоўваўся, нават не адчуваючы гэтага. Трэба было толькі вылезці з вагона, перайсці пучкі і заглябіцца ў лес, як усё тое, чым ён жыў у гора-

дзе, заставалася недзе там, паза ім, Іванам, а сам Іван рабіўся як быццам іншы — мякчэй, дабрэй».

Разам з героем аўтар вядзе чытача па пачаўшай ужо прасыхаць веснавой дарозе, праз цёмныя гарбы пагоркаў, пад брэх сабак, што ў стрэчных вёсках перадаюць падарожніка, нібы эстафету, адзін аднаму.

Вось і Буднеў. Тут, на краі вёскі, стаяў млын, дзе працаваў бацька. Нетаропкая манера расказу непрыкметна захоплівае чытача і ўладарна вядзе далей, цяпер ужо сцяжынкай успамінаў Івана, які прыгадвае бацьку, яго апошні дзень.

А потым раніца ў матчынай хаце і адчуванне «вялікага, нечалавечага шчасця», якое агортвае ад таго, што ён зноў дома, што побач асцярожна тупае маці.

Без пафасу і ўзнёслых слоў раскажвае Кудравец аб Лёксе, Іванавай маці. Нават і не раскажвае. Як у п'есе, яна гаворыць сама, успамінае...

Гэта здарылася зімой, на другі год пасля смерці Лявона. Захварэла Маліна. Жанчына павяла карову да Янкі, а дадому вярталася адна, у роспачы: «Як

я цяпер, куды без кароўкі! Што дам дзецям, чым накарамлюю. То, бывала, пабяжыш у хлеў, падош — і ўжо ёсць з чым з'есці бульбіну, перш чым адправіць у школу. А цяпер... Ах, Маліна, Маліна, што ты нарабіла!» За сваімі думкамі, за сваім горам Лёкса не прыкмеціла, як збілася з дарогі. Ноч, снег і маўклівая ціша наўкола. Жанчына выбілася з сіл, але ўпарта ішла, ішла да дзяцей, што галодныя чакалі ў хаце. Хачелася легчы, заплішчыць вочы, але ж там дзеці. І калі нарэшце Лёкса ўбачыла цёмныя плямы нейкіх будынкаў, яна загаласіла...

Напэўна, самыя паэтычныя старонкі апавесці прысвечаны радаўніцы. Іван прыехаў у Буднеў якраз у той дзень, калі па старому звычаю памінаюць памёршых. І белыя абрусы на магілах, і ўрачыстыя твары людзей, што прыйшлі сюды не маліцца, не плакаць, а добрым словам успомніць тых, хто ляжыць у роднай зямлі, і сам старадаўні звычай, амаль забыты гараджанамі, — усё гэта на-малаявана не толькі з выдатным майстэрствам, але і з вялікай чалавечай цеплынёй.

У Будневе сустракаецца Іван з Верай, якую не бачыў восем год. Дзяўчынка-школьніца, тайна закаханая ў Івана, цяпер дарослая жанчына. Абодва разумеюць — пасля гэтай сустрэчы ў іх «жыццё адбыўся новы паравот».

На нейкі момант здаецца, што аўтар занадта моцна звязвае лёс сталічнага інжынера з вёскай. Вось і каханне прыйшло да яго тут, а не ў горадзе, дзе столькі прыгожых дзяўчат. Але чытач даруе гэтае «парушэнне» законаў тэорыі верагоднасці, бо разумее: Буднеў для Івана — не проста месца, дзе ён нарадзіўся, а нешта большае, значнае, бо ўсё добрае, што ёсць у ім, бярэ пачатак з гэтай зямлі. Ён знітаваны з ёю, як дрэва з глебай, на якой вырасла. Магутная крона ўзнялася высокая ў неба, горда шуміць, шчодро дорачы сваю прыгажосць наваколлю, але паспрабуў парушыць яе сувязь з зямлёй, і пажоўкне ліста, высахнуць галіны. Так і Іван моцны ў сваёй душэўнай яснасці, таму што ёсць на свеце невялікая вёска з будзённай назвай Буднеў.

Тамара РЭУТОВІЧ.

ЗА КРАЙНЯЙ хатай, мінуўшы ліпавыя прысады, ён спыніўся, зняў з пляча чамадан, выцер лоб. Павярнуўся направа, у той бок, дзе брала шырокі разбег поле. Яшчэ колькі год назад на гэтым месцы стаяў млын, — той млын, на якім некалі працаваў бацька. Бацькі няма даўно, і млын перавезлі ў цэнтр калгаса.

«Ну, вось, бацька, я зноў прыйшоў да цябе. Я не магу не прыходзіць, бо ты — гэта я, а я — гэта ты. Ты жывеш у мяне, быццам ніколі і не паміраў, і мне лягчэй з табой. Хоць гэта можа і наіўна, але і цяпер я часта думаю: «Што было б, калі б той раніцай ты не пайшоў на лесаліўню, а пайшоў садзіць бульбу? Ці быў бы ты цяпер жывы? Цяпер табе было б шэсцьдзесят...»

Іван шмат думаў пра бацьку, пра яго жыццё, пра яго апошні дзень, шмат чуў гаворкі пра гэты дзень і любіў, калі маці ці хто іншы напаміналі пра яго. Можна таму цяпер, праз столькі гадоў, гэты апошні бацькаў дзень уяўляўся вельмі ярка. Так ярка і канкрэтна, што часам здавалася, быццам усё гэта было не з Лявонам, Іванавым бацькам, а з ім, Іванам, быццам тады на лесаліўні забілі не Лявона, а яго, Івана... Нейкая страшэнная несправядлівасць і незакончанасць былі ў гэтым дні і ў самой смерці, і разам з тым былі нейкая сіла і заканамернасць, калі можна гаварыць пра сілу і заканамернасць смерці...

Вось бацька ўстаў раніцай, той апошняй раніцай, закурыў, выйшаў у сад. Івану здаецца, што ён адчувае, як набракаюць вадой бацькавы брызентавы чаравікі, як адразу захаладзіла бацьку ў ногі. І бачыць траву, матава-белую ад расы, і цёмны гляннец яблыневага лісця, і набраклыя пупышкі кветак. Тады было надта многа цвету, і бацька казаў: «Калі пагода не павернецца марозам, будзе шмат яблыкаў».

Вось бацька ідзе па садзе — ад дрэўца да дрэўца, кратае іх рукамі, дзе сарве леташні лісток, дзе зблытанае павуцінне... Пра што ён думаў? Мусіць, пра тое, пра што часта гаварыў... Што нарэшце людзі па-сапраўднаму адчулі і зразумелі, што вайна даўно адышла, скончылася, і што настала пара жыць і радавацца, і добра, што ўсе паверылі ў гэта, як і ў тое, што сёлета ўсе будуць з бульбай і хлебам.

Вядома, успомніў пра суботнік па пасадцы бульбы, на які выйшлі ўсе — нават рахункавод, кладаўшчык, конюхі, і ён сам, і яго мужчыны з млына. Як на поле прывезлі бочку халоднай вады, пілі, пакулі сагналі смагу, а потым пачалі пырскацца. Як бабы кагалам наваліліся на яго і аблілі ўсяго да нітанкі, і што самая бойкая сярод іх была кума Вольга. І як дома, калі прыйшоў з бульбы, Лёкса ўчыніла скандал. Прыраўнавала да Вольгі. І тады ён узяў таптуху, паклікаў Івана, і яны пайшлі на сажалку — лавіць уяноў.

Вось бацька вярнуўся на двор, уба-

чыў, што няма насечаных дроў, узяўся за сякеру...

Вось ён у хаце, сядзіць за сталом, нехаця есць блінец з сарадэлі. Выпіў кубак малака, кажа маці, што пойдзе ў млын. «Чаго гэта ўзбурыўся? Сёння ж мо ўсім на бульбу!» — «Усім ці не ўсім. Распалю кацёл, дам гудок — мужчыны падыдуць. З бульбай і без нас управяцца». — «Абед прыносіць?» — «Не трэба. Сам прыду». Выходзіць на двор, але зараз жа вяртаецца ў хату. Корпаецца ў шуфлядзе, шукае нейкія паперы. Знай-

чы, спякотны дзень. Вярнуўся ў качагарку, даў гудок, уключыў помпу, падпампаваў вады ў бочку...

Усё гэта бацька робіць з упартай, злой сур'езнасцю, быццам увесь час адчувае ў сабе нейкі незразумелы клопат. Быццам над ім вісіць нейкі абавязак, і ён памятае, што гэты абавязак ёсць, але што гэта за абавязак — не ведае. Можна ім кіравала нейкае надобрае прадчуванне? Гавораць жа: ногі занясуць, дзе галаве легчы.

Калі стрэлка манометра перапаўз-

такую клёпку ў нас прыме? Ты ж зводзіш яе на конус. Трэба дзесяць на два, а тут... — Ён дастае з кішэнці складаную лінейку, падносіць да тарца клёпкі. — У гэтым канцы добра — дзесяць і адна дзесятая, а таўшчыня два. А ў гэтым? Восем і п'яць, і паўтара... Брак. Не стандартная... Зачапіў крукам — і вядзі роўна, а ў цябе рука дрыжыць». — «А чорт яго ведае. Здаецца ж — роўна вяду. Не так проста тут пад лінейку...» — Хведар плюе сабе пад ногі.

Бацька вяртаецца ў качагарку. Падкідае ў топку, сочыць за манометрам, чысціць паддувала і ўвесь час не спускае вока з акна. Бачыць, як Хведар зноў «запароў» некалькі клёпак, моршчыцца. Якраз прыходзіць качагар, Павел, і бацька ідзе да стала. «Два гады стаіш ля пілы, і клёпку не ўмееш прагнаць. Станавіся на Міколава месца, а я тут...» — крычыць на Хведара, бярэ ў Міколы крук. Падае брусок пад пілу. Піла павольна, быццам нехаця, разразае яго. Хведар глядзіць клёпку — яна роўная, хоць стралы з яе. Адкідае ўбок, падае брусок. І зноў піла прыціскае дрэва да стала і раўнамерна, без штуршкоў і зрываў, праходзіць праз брусок, і зноў клёпка выходзіць роўная, Хведар і гэту адкідае ўбок. Хведар стараецца не глядзець Лявону ў вочы. Дзеўбане крукам у брусок і, адварочваючы твар ад апілак, што сякуць па шчоках, цягне на сябе. Канчаюць адзін брусок, бяруць новы, абпілоўваюць. Напружанне ля стала, увага, сканцэнтраваная на рабоце, ураўнаважваюць бацьку, улагоджваюць, да яго вяртаецца добры настрой, які заўсёды прыходзіў у час работы, калі работа гэта ішла як трэба. Ён спрабуе загаварыць з Хведарам, жартуе, але Хведар усё яшчэ зле, не хоча ўзнімаць вачэй... Ён учора быў у швагра, добра выпіў, у яго трашчыць галава, а тут гэта клёпка, і Лявон... Хведар з цяжкім сапеннем цягне на сябе брусок, механічна адкідае клёпку і, не глядзячы куды, піхае брусок назад, па стала. Бацька ловіць яго. І зноў Хведар адкідае клёпку, і зноў, не глядзячы куды, таўхае ад сябе брусок, і раптам адчувае, што брусок як бы стукнуўся ў нешта, адскокчыў назад і раптам шалёна рвануўся з рукі...

А бацька стаіць ля стала, чакае брусок, і яму здаецца, што Хведар нешта забавіўся, выбіўся з рытму. Ён паварочваецца, каб зірнуць, што там. І бачыць, як па сталае сунецца брусок, але не паўз пілу, а на пілу, бачыць, як белыя крывыя зубы падхопліваюць яго, прыўзнімаюць... Удар наймавернай сілы ў бараду і грудзі не даў дагледзець, што будзе далей...

Іван стаіць на дарозе, пазірае туды, дзе стаяў млын, чуе, што слёзы застылі на вачах, прыслухоўваецца да сакалівага бульнакна вады пад мосцікам — недзе там, наперадзе.

«Ну, бывай... Я пайшоў».

Ускідае чамадан на плячо. Заўсёды цяжка зрабіць першы крок адсюль.

«Табе не трэба было ісці той раніцай на лесаліўню. Трэба было ісці садзіць бульбу...»

апошні бацькаў дзень

Анатоль КУДРАВЕЦ

Урывак з апавесці «Зноў у Будневе»

шоў іх у пінжаку. На ложку ўпоперак сenniка спіць ён, Іван. Бацька папраўляе поспілку, кратае за лобкі. Павольна паварочвае да дзвярэй галаву: там стаіць маці. Стаіць і глядзіць на яго, як на дзіця. «Збярэш на абед што-небудзь. Хай прыбяжыць». Маці ківае галавою.

У канцы пасёлка сустракае старшыню калгаса, Вавілу Пухуца. «Здароў!» — «Здароў!» — «На бульбу не ідзеш?» — «Трэба клёпку канчаць. Прыязджаў жа днямі прадстаўнік з камбіната, прасіў паскорыць. Абцяў машыны прыслаць. Ды і самі трэба». — «Грошы трэба. І каровы купляць, і коней... І бульбы, баюся, не хопіць...» — «Тут не дзвесце тысяч, тут мільён дай — і ўсё роўна мала будзе». — «Ну, з мільёнам можна было б жыць...»

Расходзіцца. Бацька ў адзін бок, Вавіла — у другі.

На грэблі бацька зачапіўся абцасам за ламачыню і ледзь носам не зарыў у гразь. Азірнуўся, убачыў у гразі свой абцас. Падымае, круціць у руцэ, шпурляе ў канаву.

Зайшоў у качагарку, распаліў топку, змеў апілку са стала, праверыў пілы: ці вострыя. Вострыя, нядаўна тачылі. Узяў шуфель, адкінуў апілку, прыцягнуў пад пілы з дзесятка дубовых плашак. Паглядзеў на неба — было яно сухое, белае, абяцала гара-

ла за палавіну шкалы, бацька нецярпліва пацягнуўся да ручкі сігналу, і над Будневам, над палямі і лугамі разлягаецца сіплаваты працяглы гудок.

Першы прыходзіць Хведар, прасоўвае галаву з заспанымі вачыма ў акно качагаркі. Неўзабаве падыходзіць і Мікола — высокі, худы, з даўгімі жылістымі рукамі. Закурваюць, потым Лявон уключае машыну. Іван бачыць, як цяжкая скранулася з месца махавае кола, як Мікола з Хведарам падводзяць пад яго пас, накідаюць, як ён зачапіўся, папоўз, правісаючы пасярэдзіне, хутчэй, хутчэй, і вось ужо звінцаць, пяюць пілы, ганяюць пад сталом апілку...

Мікола з Хведарам узвальваюць на стол плашку, бяруць у рукі крукі, становяцца абапал стала. Голас піл з сухога сакавання, калі яны круціліся ўхаластую, пераходзіць на высокі натужлівы лямант — гэта піла ўразаецца ў дуб. Плашка павольна паўзе па сталае — з аднаго боку яе пхне, барваеючы ад натугі, Хведар, з другога цягне Мікола.

Бацька праз акно глядзіць, як мужчыны пілюць клёпку, моршчыцца, хмурнее. Не вытрымлівае, выскаквае з качагаркі, бярэ ў рукі клёпку, падносіць да вока, прымервае, ці роўная. Бярэ другую. «Ну што?» — пытаецца Хведар. «Што? Дрэнь! Хто

УДЗЕЛЬНІК І ЛЕТАПІСЕЦ

ВІТАЛЮ ВОЛЬСКАМУ—70 ГОД

Сення мы прапануем аматарам беларускай песні новы твор лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола рэспублікі кампазітара Ігара Лучанка — песню «Верасы» на словы паэта Іосіфа Скурко.

У «Верасоў», як і ў многіх іншых песнях Ігара Лучанка, зайздросны лёс. Яна стала адной з самых папулярных літаратурна за некалькі месяцаў. Упершыню ў Чылі на Міжнародным конкурсе песні яе выканаў заслужаны артыст БССР Віктар Вуячыч. Потым «Верасы» прагучалі ў Варшавы і ў градзе на Усесаюзным конкурсе камсамольскай песні. Выканаўца твора — студэнт Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі Анатоль Падэйскі — заваяваў першае месца. «Верасы» ўключаны таксама ў рэпертуар вядучых салістаў Беларускай эстрады.

ВЕРАСЫ

Словы І. СКУРКО.

Музыка І. ЛУЧАНКА.

Сосны, сосны...
На ўзлеску
Расцвіталі тут калісь пралескі
І гучалі нашы галасы,
Дзе палалі цветам верасы.
Польмя ружовых
верасоў...
Я да соснаў пэўна б не
прышоў,
Калі б лета сум мой
загаіла,
Калі б восень зноў не
запаліла
Польмя ружовых
верасоў.

Хай жа расцвітуць зноў
верасы.
Светлая пара юначых
сноў...
Я сюды прыходжу зноў
і зноў.
Восень мая сум не
загаіла,
У сэрцы назаўсёды
запаліла
Польмя ружовых
верасоў.

Вёсны, вёсны...
Пералескі...
Успамінам узышлі пралескі:
Пад дажджамі восеньскай
расы

Вёсны, вёсны...
Пералескі...
Успамінам узышлі пралескі.
Пад дажджамі восеньскай
расы
Хай жа расцвітаюць верасы!..

МЕРНА, З ДУШОЙ

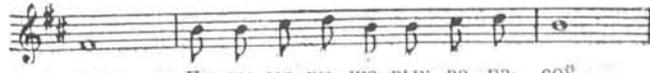
Сос-ны, сос-ны... На уз-лес-ку

рас-ці-та-лі тут ка-лісь пра-лес-кі

Гу-ча-лі на-шы га-ла-сы, дзе па-ла-лі цве-там ве-ра-

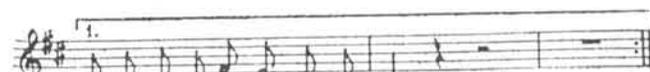
сы. По-ль-мя-ру-жо-вых ве-ра-соў...

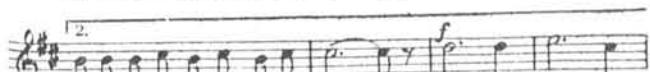
Я да соснаў пэўна б не прый-шоў, ка-лі б лета сум мой за-га-

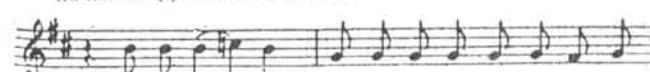
ла, ка-лі б во-сень зноў не за-па-лі-ла

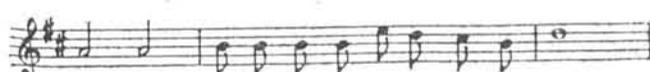
по-ль-мя ру-жо-вых ве-ра-соў.

по-ль-мя ружовых ве-ра-соў. Вёс-ны, вёс-ны...

Пе-ра-лес-кі... Ус-па-мі-нам у-зы-шлі пра-

лес-кі. Пад дажджамі во-сень-скай ра-сы

хай жа рас-ці-туць зноў ве-ра-сы!..

* Ноты ў дужках выконваюць у другім куплеце.

Вонкавы спакой і нейкая асаблівая ўнутраная далікатнасць у абыходжанні з людзьмі вельмі характэрныя для гэтага чалавека, непахіснага і цвёрдага, калі закрутны агульныя інтарэсы. Днямі яму, вядомаму беларускаму пісьменніку, драматургу, вучонаму, споўнілася 70 год.

Для некаторых гэта ўжо старасць, а для Віталю Вольскага — час сталых ведаў, творчай энергіі, новых імкненняў. Да свайго юбілею ён прыйшоў з вялікім літаратурным багажом — цэлай бібліятэкай выдадзеных кніг. Зразумела, кнігі — вынік вялікай працы, назіранняў і роздуму над жыццём, вынік умения сабраць і выбраць, па-мастацку абагульніць у рэалістычных вобразах характары людзей і навакольных свет.

З юных гадоў Віталь Вольскі трапіла ў вір гістарычных падзей. Рэвалюцыйны Пётраград бурліць. Яму пагражаюць белагвардзейскія банды Юдзеніча. Вольскі ўступае добраахвотнікам у Чырвоную Армію... Вайна пераможна закончана, прыйшоў час дэмабілізацыі. Маладога актывіста Вольскага накіроўваюць у распараджэнне Койданаўскага (зараз Дзяржынскага) райкома камсамола. Маладых сіл шмат — хапае і на сакратарскую работу, і на самаадукацыю. Ён вывучае мовы, працуе са старажытнымі татарскімі манускрыптамі, знойдзенымі ў архівах. Даследуе беларускую літаратуру феадальнага перыяду. Хоць у былых дваранскіх асабняках шмат каштоўных кніг, але ў Мінску магчымасцей для пазнання больш, і Вольскі пераязджае ў сталіцу рэспублікі.

Ён працуе на розных пасадах, ходзіць па прыватныя ўрокі турэцкай мовы, расшыфроўвае рукапісныя кнігі беларускіх татар, друкуе тэатральныя рэцэнзіі, чытае лекцыі на рэжысёрскіх курсах, вучыцца ў Камуністычным універсітэце імя Леніна, удзельнічае ў стварэнні Саюза пісьменнікаў БССР. Але над усімі гэтымі інтарэсамі нязменна дамінуе захапленне беларускім фальклорам, якое ўзнікла значна раней і вернасьцю якому Вольскі захоўваў у самых складаных умовах. Пазней пісьменнік пісаў пра гэта: «З юначых год я цікавіўся фальклорам. Калі быў чырвонаармейцам, насіў з сабою ў рэчывым мяшкі сшыткі, куды запісаў народныя песні, паданні, казкі, прымаўкі, характэрныя асаблівасці народнай гаворкі тых мясцовасцей, дзе даводзілася бываць у паходных умовах, а таксама розныя краязнаўчыя матэрыялы. Тое самае рабіў і ў пагранічных вёсках і на хутарах...»

На матэрыяле народнага фальклору і была напісана

ім першая п'еса «Цудоўная дудка». Неўзабаве з'явіліся п'еса-казка «Дзед і Жораў», камедыя «Несцерка». Творы гэтыя шырока вядомыя. Агульнавядома і прычына іх сцэнічнага даўгалецця: народны досціп, увасоблены ў дасканалых формах прафесійнага мастацтва.

Сялянскі сын Янка, па-стух, весялун, аптыміст, абаронца бедных людзей не навідзіць паноў і падпанкаў, падзяляе ілюзію, што варта дабрацца да караля і расказаць яму ўсю праўду — і крывіздзіцель будучы утайманы. Гэта той узровень свядомасці, пры якім ёсць жаданне знішчыць зло на зямлі і яшчэ няма разумення, што зрабіць гэта можна толькі сілаю зброі. У такім асяроддзі звычайна і нараджаюцца крылатыя мары аб казачных, звышнатуральных сродках для дасягнення высакароднай мэты. На гэты раз фантазія бедных людзей стварае цудоўную дудку, пад якую мужык прымушае танцаваць караля з яго міністрамі, пана з войтамі, гайдукімі. Фальклорная традыцыя ў п'есе «Цудоўная дудка» увасоблена ў шматлікіх песнях, у сцэнах, дзе дасціпны розум селяніна бярэ верх над гіпербалізаванай дурасцю паноў, а прафесійнае майстэрства драматурга, яго творчая фантазія знаходзяць для гэтых розных камічных сітуацый дынамічны і зграбны сюжэт.

П'еса «Несцерка» — творчы сінтэз шматлікіх пластоў фальклору, дзе зброяй у барацьбе за справядлівасць з'яўляюцца не староннія сілы, а сам розум. З народнай крыніцы пісьменнік узяў самае лепшае, здолешы праявіць і сваю творчую індывідуальнасць. Ён стварыў запамінальныя чалавечыя характары, тыповую абстаноўку, у якой яны жывуць.

Камедыя «Несцерка» была ўпершыню пастаўлена на сцэне Другога Беларускага, зараз Віцебскага драматыч-

нага тэатра імя Якуба Коласа. Спектакль меў вялікі поспех і быў адзначан Дзяржаўнай прэміяй першай ступені. Віцябляне і зараз адкрываюць ім кожны тэатральны сезон.

Паказаны ў Маскве на Другой дэкадзе беларускага мастацтва спектакль «Несцерка» выклікаў «вялікую эстэтычную радасць» у гледачоў, — так пісалі маскоўскія газеты.

Шырока і разнастайна творчыя інтарэсы Віталю Фрыдрыхавіча. Ён напісаны манаграфія аб творчасці Эдуарда Самуйлёнка, кніга «Нарысы па гісторыі беларускай літаратуры эпохі феадалізму», сцэнарыі дакументальна-краязнаўчага фільма «Белавежская пушча» і мастацкага фільма «Несцерка».

Віталь Вольскі з'яўляецца зачынальнікам краязнаўчай літаратуры ў нашай рэспубліцы. І хоць яго кнігі — «Палясных сцежках», «У лясах над Бярозай», «Месяц за месяцам», «На бабровых азёрах», «Чайкі над Нараччу», «Родны край», «Кніга падарожжаў» — адрасаваны юным, іх з цікавасцю і бясспрэчнай карысцю чытаюць і дарослыя.

Ён так расказвае пра незлічоныя маршруты вандравак, што хочацца, не адкладваючы, прайсці па тых жа мясцінах, убачыць спрадвечныя лясы над Бярозай-ракой, сустрэцца ў лясных нетрах з ласём ці мядзведзем, паназіраць за арланам-белахвостам, калі ён ловіць рыбу, або за сям'ёй баброў.

Нядаўна выйшла новая кніга В. Вольскага «Палессе». Па-свойму паказвае Віталь Вольскі гэты выдатны куток беларускай прыроды, багаты падземнымі скарбамі, цудоўнымі людзьмі, мудрымі паданнямі і легендамі. Палессе прадстае перад чытачамі ў новых праяўленнях. Па асфальтаных дарогах бягуць аўтамабілі, па шырокіх рэках плывуць баржы, грузаныя жоўжам, машынамі, торфам. Над трубамі фабрык і заводаў ляцяць хуткакрылыя самалёты. Роўная геаметрычная лінія прачэрчана нафтаправод «Дружба». Былыя «палешукі» вучацца ва універсітэтах, працуюць у Акадэміі навук.

Усе гэтыя змены, летапісам і актыўным удзельнікам якіх з'яўляецца Віталь Вольскі, адбыліся пры жыцці аднаго пакалення. У гэтым своеасаблівасць нашых дзён, непаўторнасць лёсу стваральнікаў новага грамадства.

У дні святкавання юбілею В. Вольскага за заслугі ў развіцці беларускай савецкай літаратуры яму было прысвоена званне заслужанага дзеяча культуры Беларускай ССР. Пісьменнік поўны творчых задум, ён складае планы новых падарожжаў, робіць нататкі для новых кніг.

Хроніка культурнага жыцця

Хроніка культурнага жыцця

♦ Вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры» мае заслужаны поспех. Таму фірма «Мелодыя» выпусціла пласцінку з запісамі дзевяці песень у выкананні ансамбля. Неўзабаве выйдзе яшчэ адна пласцінка, напетая гэтым калектывам.

Акрамя таго, аматары музыкі хутка змогуць набыць човыя запісы Віктара Вуячыча і Нэллі Багуслаўскай, якія зрабіла Усесаюзная студыя грамзапісу.

Тым, хто аддае перавагу буйным формам музыкі, фірма «Мелодыя» можа прапанаваць у запісе балет Я. Глебава «Альпійская балада».

Яшчэ дзесяць беларускіх пласцінак рыхтуе Вільнюская студыя грамзапісу.

♦ У Мінску набывала здымачная група Украінскай студыі хронікальных і дакументальных фільмаў, якая працуе над кароткаметражным фільмам «Якуб Колас і Украіна», што ствараецца да 90-годдзя з дня нараджэння народнага паэта Беларусі. Рэжысёр — Анатоль Слесарэнка, пастаноўчык першага украінскага мастацкага фільма «Ноч перад світаннем».

Матэрыялам для сцэнарыя фільма «Якуб Колас і Украіна»

паслужылі нядаўна знойдзеныя дакументы, якія сведчаць аб дружбе Я. Коласа з П. Тычынам, М. Рыльскім, Т. Масэнкам і іншымі украінскімі пісьменнікамі. Будзе расказана пра наведанне Купалам і Коласам магільні Тараса Шаўчэнкі ў Каневе, пра пераклады «Кабзара» народнымі песнярамі Беларусі.

♦ Творчасць Максіма Багдановіча — яркая, самабытная старонка ў гісторыі беларускай нацыянальнай культуры. Пэту прысвечана многа манагра-

фій, крытычных артыкулаў і публіцыстычных нарысаў. Мастацкая спадчына М. Багдановіча даволі добра даследавана. Пра яго пісалі Я. Купала і Я. Колас, П. Броўка і М. Танк. У пасляваенны перыяд з'явіліся цікавыя і змястоўныя даследаванні А. Лойкі, М. Гранчыка, С. Майхровіча, А. Клышкі, Н. Перкіна, М. Барсток, В. Івашына.

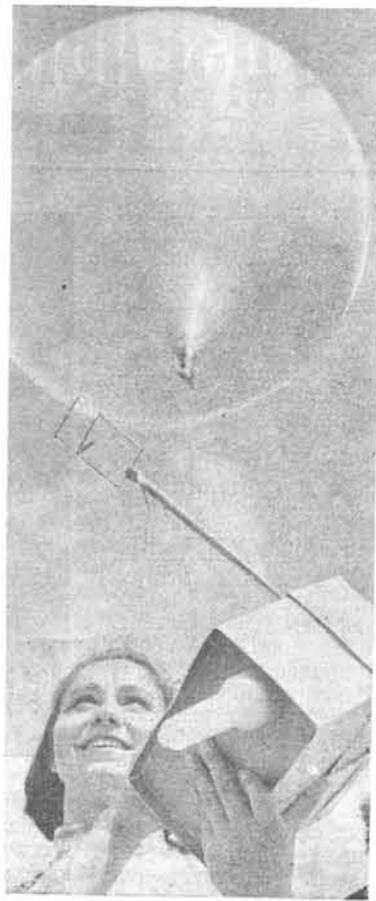
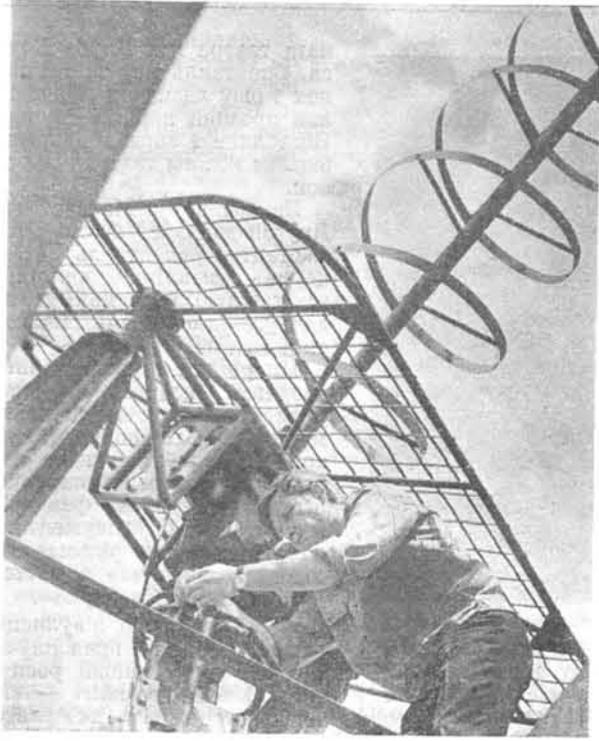
У мінулым годзе ў выдавецтве «Художественная литература» (Масква) выйшла новая манаграфія беларускага літаратуразнаўцы Рыгора Бярозкіна «Чалавек на зары. Расказ

пра Максіма Багдановіча — беларускага паэта». Кніга адрасавана ўсесаюзнаму чытачу.

Літаратуразнаўчы нарыс Р. Бярозкіна востра палемічны і аргументаваны. У ім Максім Багдановіч — перш за ўсё грамадзянін, гуманіст, вялікі сын Беларусі.

Кніга вызначаецца высокім метадалагічным узроўнем, тэарэтычнай дасканаласцю і добрай дасведчанасцю крытыка. Яна насьмучана пафасам, душэўнай цеплынёй, глыбокай любоўю да мастацкай спадчыны класіка беларускай літаратуры.

СЛУЖБА НАДВОР'Я РЭСПУБЛІКІ

Мы прывыклі да штодзённых прагнозаў сіноптыкаў. Як і да многіх іншых гідраметэаралагічных звестак, якія шырока выкарыстоўваюцца ў розных галінах народнай гаспадаркі. Цяжка ўявіць сабе буйное будаўніцтва, марское і рачное суднаходства, авіяцыю, земляробства, чыгуначны транспарт, гідраэнергетыку, якія б раптам аказаліся без гэтага важнага арыенціра.

Арганізацыя «службы надвор'я» СССР, як іншы раз называюць гідраметэаралогію, адзначыла сваё пяцідзясяцігоддзе. У краіне створана дзяржаўная сістэма спецыяльных устаноў і станцый назірання. Толькі на тэ-

рыторыі нашай рэспублікі зараз дзейнічаюць 64 метэастанцыі і 183 гідраметпасты. У іх распараджэнні — сучасныя прыборы і абсталяванне, найноўшыя дасягненні радыёэлектронікі і тэлемаханікі.

НА ЗДЫМКАХ: рэгуліроўка антэнай канструкцыі для сачэння за штучнымі спадарожнікамі Зямлі; старшы радыётэхнік Мінскай занальнай абсерваторыі А. ПАНКРАТАВА рыхтуе да запуску радыёзвонд, каб замерыць ціск, тэмпературу і вільготнасць высокіх слаёў атмасферы; на вылічальным цэнтры Гідраметцэнтра БССР.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

ДВУХГАДОВЫ «МОВАЗНАЎЦА»

Аднагодкам маленькага Андрэйкі, з якімі ён сябрае ў дзіцячых яслях, ёсць чаму здзіўляцца: будуючы піраміду з кубікаў ці захапіўшыся якой-небудзь цікавай гульні, хлопчык раптам пачынае гаварыць на незнаёмай мове...

Бацькі Андрэйкі — Галіна і Яўген Варатынцавы — выкладчыкі Мінскага педагагічнага інстытута замежных моваў. Калі ў іх нарадзіўся сын, было вырашана ажыццявіць незвычайны эксперымент: размаўляць у прысутнасці Андрэйкі толькі па-французску. Першыя словы, якія вымавіў васьмімесячны малы, гучалі з характэрным для французскай мовы націскам на апошнім складзе. А яшчэ праз паўгода дзіця ўжо ведала некалькі дзесятак найбольш распаўсюджаных французскіх слоў.

Цяпер Андрэйка свабодна «падарожнічае» па стварэнках навучальнага дапаможніка для VII—X класаў сярэдняй школы «Французская мова ў маляноках».

Нядаўна ў беларускай сталіцы гасціла вялікая група французскіх студэнтаў. На час знаходжання ў Мінску іх пасялілі ў інтэрнаце інстытута замежных моваў, у адным з пакояў яко-

га жывуць Варатынцавы. Студэнтка Парыжскай школы ўсходніх моваў Мары-Лор Гадзюшо расказвае:

— Першы, хто сустраў нас у інтэрнаце, быў бялы малы, які спытаўся: «Вы французы?» У гэтым пытанні ўвогуле не было нічога здзіўнага, калі б яно гучала па-руску. Але дзіця

звярнула да нас па-французску. Мы палічылі што яго бацькі — нашы землякі. Маленькі Андрэ размаўляе гэтак жа, як французскія дзеці ў яго ўзросце...

Застаецца дадаць, што і роднай мовай Андрэйка валодае не горш за сваіх аднагодкаў.

А. БРЖАЗОЎСКИ.

НА ЗДЫМКУ: двухгадовы ці з Францыі [злева] Даніэль

«мовазнаўца», яго бацькі і гаспадарыні Мары-Лор ГАДЗЮШО.

Фота Ул. КИТАСА.

ПІНСКАЯ ГРАМАТА

У Пінскім краязнаўчым музеі захоўваецца рэдкі помнік захаднерускай пісьменнасці — адзіны вядомы ў наш час юрыдычны дакумент Пінскага княства XIV стагоддзя.

Грамата напісана ўставам на невялікім кавалку пергаменту з абрыўкам шнура ад згубленай прывясной пячаткі. Звестак аб тым, дзе і калі была грамата складзена, у ёй няма.

У дакуменце гаворыцца пра абмен астравамі (на Палессі — высокае сухое месца сярод балот) паміж князем Васілём Нарымонтавічам і Паўлам Катовічам, што пацвярджае сын Васіля, князь Фядзюшка.

Грамата складаецца з дзвюх частак: у першай паўтараецца змест абменнай граматы, выданае князем Васілём Нарымонтавічам Паўлу Катовічу, якую па тагачасным звычаі, пасля смерці князя Васіля Катовіч аддае ягонаму сыну, князю Фядзюшцы; у другой новай князь пацвярджае раней праведзены абмен і называюцца сведкі, якія былі пры гэтым.

Дакумент кароткі, але ў ім мы знаходзім некаторыя звесткі пра Пінск і ваколіцы другой паловы XIV стагоддзя. Чытаючы грамату, можна прасачыць сувязь паміж населенымі пунктамі Піншчыны і імёнамі мянушкамі згаданых у ёй гістарычных асоб.

Востраў, на якім Васіль Нарымонтавіч «ўлюбіў дворь себе поставити», назвы не мае, але названа месца, дзе ён знаходзіцца, — «на Ступьві». Ступва альбо Ступа (Ступка) — рэчка, што ўпадае ў Піню паблізу таго месца, дзе ў старажытнасці стаяў Пінскі замак. Тут, на Ступве, у XV—XVI стагоддзях быў Стаціаўскі двор — адміністрацыйны цэнтр княжацкіх

(пазней каралеўскіх) маёнткаў паўднёвай, зарэчнай часткі Піншчыны.

Прымаючы пад увагу транспартныя і гаспадарчыя выгоды Стаціаўскага двара, лёгка зразумець, чаму князь Васіль абмяняў больш аддалены (20 кіламетраў ад Пінска) востраў Вяцелле каля вёскі Жыдча на блізка да Пінска «остров на Ступьві», які належаў Катовічу. Там, дзе калісьці быў княжацкі двор, сёння знаходзіцца вёска Стаціава.

Барта адзначаць, што не толькі Павел Катовіч, але і ўсе запісаныя ў грамаце сведкі носіць рускія імёны. Нарымонтавічы, літоўцы паходжаннем, хутка асіміляваліся ў сваіх новых уладаннях і, узяўшы прываслаўную веру, засвоілі рускую мову і звычкі, акружылі сябе прадстаўнікамі мясцовых сямействаў.

Тое, што сярод сведкаў ёсць Панкрат, ігумен Троіцкі, пацвярджае, што ў канцы XIV стагоддзя ў Пінску існаваў Троіцкі мужчынскі манастыр, які, згодна з паданнем, стаяў над Пінай, там, дзе цяпер знаходзіцца будынак былой езуіцкай калегіі.

Казляк Радчыцкі і Качан — продкі родаў княжацкіх слуг і баяраў Казлякоўскіх і Качаноўскіх, якія пазней моцна разрасліся і збяднелі. Згаданае ў грамаце сяло Радчык знаходзіцца за 35 кіламетраў на паўднёвы ўсход ад горада. Можна меркаваць, што ўсе гэтыя вёскі ўзніклі прыкладна ў той жа час, калі складалася грамата. Што датычыць рэчкі Ступва, то яна зусім заглеілася і перасохла, але назва яе дагэтуль жыве ў памяці тутэйшых людзей.

М. АЛЯКСЯЮК.

АД БЕЛАВЕЖЫ ДА САХАЛНА

МІНСКІЯ РУЖЫ

У пітомніку Цэнтральнага батанічнага саду АН БССР налічваецца 700 гатункаў ружаў. Сярод іх ёсць вельмі каштоўныя, напрыклад, «ружа міру». Яна не выпадкава носіць такую гучную назву. Гэтыя ружы ўпрыгожвалі стол, за якім засядалі ўдзельнікі Ялцінскай канферэнцыі. Вырошчваюцца тут і іншыя гатункі: «Марыя Ульянава», «Алья ветразі», «Фестывальная», «Калгасніца», «Раніца Масквы».

ПЛАНТАЦЫЯ ЖУРАВІН

Латвійскія вучоныя-лесаводы распрацавалі праект першай плантацыі журавін, якая размешчана ў нізінных балотах Елгаўскага леспрагаса. Вылучана аграцэхніка вырошчвання каштоўнай ягады. Ураджай яе, на думку спецыялістаў, пры спрыяльных умовах перавысіць сто цэнтнераў з гектара. Адзін раз пасадзіўшы чаранкі, можна будзе збіраць журавіны многія гады.

ЗЯЛЁНАЕ ЎБРАННЕ САЛАЎКОЎ

Жамчужына Белар'я — Салавецкі архіпелаг будзе апрачунты ў новае зялёнае ўбранне. Архангельскія спецыялісты пачалі фарміраванне буйнейшага парку на сямі прыарктычных астравах.

Садам Ледавітага акіяна называюць Салаўкі. Скалісты архіпелаг, узяты пад ахову дзяржавы, мае багатую флору і фауну. У лясах, характэрных для сярэдняй і паўднёвай Расіі, жывуць алені, зайцы, лісы, цецерыкі, бабры. Тут цвітуць яблыні, вішні, ружы. Вырасціць іх ля Палярнага круга дапамаглі атлантычныя цыклоны, якія фарміруюць надзвычай мяккі мікраклімат астравоў.

Каля 20 тысяч гектараў тэрыторыі будзе добраўпарадкаваць лясным архітэктарам. У плане рэканструкцыі — асушэнне балот, аднаўленне старажытных каналаў, стварэнне новых кур-

цін, пляжаў, паляў, алей. Для турыстаў намечана пабудоваць павільён, гасцініцу, летні тэатр.

НЕЧАКАНЫ ГОСЦЬ

У сажалцы вёскі Яшаўка Лунінецкага раёна пасяліўся дзіўны госць. Ён распалохаў кзчак і гусей, прымусяў іх пакінуць вадаём. Калгаснікі высветлілі, што сажалку, размешчаную ледзь не на вясковай вуліцы, «захапіў» бабёр. Звярка злавіль рыбацкай сеткай і перанеслі за некалькі кіламетраў у адзін з вадаёмаў поймы ракі Прыпяць, дзе ёсць бабровыя пасяленні. Спецыялісты лічаць, што бабёр дабраўся да вёскі ў час веснавой паводкі.

ЖЫХАРЫ ЛЕСУ

Улік колькасці звычайна і птушак вядзецца ў Літве з 1934 года. Нягледзячы на тое, што пагалоўе звычайна падрэжніцку знішчалася ў мінулым, што вялікія страты нанесла вайна, дзікоў і ласёў цяпер стала ў 40 разоў больш, чым 37 год назад, аленяў — у 10 разоў, казуль і цецерыкоў — у 3 разы, а зайцоў — у 2 з паловай разы.

Дык колькі ж, паводле апошняга перапісу, звычайна ў Літве? Ласёў — 8 400, ланяў — 250, казуль — 44 тысячы, дзікоў — 12 тысяч, лісіц — 14 тысяч, ваўраў — 26 тысяч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. № 1068